

***“Whatever the problem,
community is the answer”***

Dr. Margaret Wheatley

Adviesrapport

Woonleefcirkel De Bogen

Datum: 18-12-2025

Versie: 1.1

Door: Kernteam WLC De Bogen

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Dankwoord.....	5
Management samenvatting	6
Resultaten en ontwikkelingen.....	6
Effecten op de buurt	6
Geleerde lessen	6
Conclusie en aanbevelingen	7
1. Het Project	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 De Opdracht	8
1.3 Betrokkenen	9
1.4 Gewenste opbrengsten	9
1.5 Investing.....	10
1.6 Metingen succesfactoren	10
2. Werkwijze/methode	11
3. Wat hebben we gedaan?	13
3.1 Keuzes vooraf	13
3.2 Activiteiten acties en events	13
3.2 Methode metingen	14
4. Wat levert het op?	16
4.1 Positieve ervaringen	16
4.2 Geleerde lessen	17
4.3 Resultaten	19
4.3.1 Netwerk dichtbij.....	19
4.3.2 Vitaliteit.....	21
4.3.3 Zorgvraag en Zorgkosten	21
5. Advies vervolg Woonleefcirkel De Bogen	23
5.1 Aanbeveling 2026 en verder	24
5.2 Conclusie	25
Bijlage 1: Bronnenlijst Wetenschappelijk Bewijs – Zorgzame Buurten	26
Bijlage 2: Concept jaarkalender 2026.....	28

Bijlage 3: Overzicht activiteiten en bijeenkomsten gedurende de periode van 28 februari 2024 tot 30 november 2025.....	29
Bijlage 4: Overzicht enquêteresultaten.....	31

Inleiding

“Gezondheid begint niet in de spreekkamer, maar op de straat. Waar mensen elkaar kennen, helpen en erbij horen, daalt de zorgvraag vanzelf.”¹

Op verschillende plekken in het land ontstaan de laatste jaren zorgzame gemeenschappen: gebieden met een fysieke en sociale infrastructuur gericht op het versterken van de positieve gezondheid van een groep burgers met als doel het voorkomen en/ of uitstellen van de ‘zorg’-vraag.

In opdracht van het bestuurlijk netwerk Valkenswaard werd er in 2022 een uitgebreide analyse gedaan naar het starten van een Woonleefcirkel binnen de Gemeente Valkenswaard. Hieruit volgde in 2023 een advies met een definitie van een Woonleefcirkel, een overzicht van kritische succesfactoren en een idee over de aanpak en de keuze voor een buurt.

Op 28 februari 2024 klonk het startschot vanuit Gemeente Valkenswaard, Valkenhof en Woningbelang. Deze drie partijen vormden stuurgroep en kernteam voor Woonleefcirkel De Bogen: een project voor in principe minimaal 5 jaar, met een uitgebreide evaluatie na een pilot van ongeveer 2 jaar.

In het voorjaar van 2025 is Welzijnsorganisatie Cordaad aangesloten als agenda-lid voor de stuurgroep en als kernteamlid.

Inmiddels is het einde van de pilot in zicht en is het tijd om een balans op te maken. In dit rapport leest u hoe het project ‘Woonleefcirkel de Bogen’ tot stand is gekomen. Het beschrijft de resultaten en geleerde lessen en dient als advies aan de stuurgroep voor het vervolg van Woonleefcirkel De Bogen na het 2e jaar (vanaf 1 maart 2026).

---

¹ Uit: Bakker, Alderliesten en Ham, Movisie, Artikel in Nederlands Dagblad, 28 oktober 2025

Dankwoord

Graag spreken we onze dankbaarheid uit aan onze Buurtparels (Annelies, Diny, Hans, Jos, Theo, Marie-José, Ria, Patricia, Gerdi en Linda) en alle andere buurtbewoners en vrijwilligers (Ingrid, Petri, Norma, en vele anderen) voor hun enthousiasme en bevoegenheid. Zij geloofden vanaf het eerste moment in het doel en de visie van de Woonleefcirkel en hebben vele uren vrijwillig geïnvesteerd in de Woonleefcirkel.

Ook danken wij alle professionals in de Woonleefcirkel voor de open gesprekken en betrokkenheid. Het was erg prettig en helpend om Mirthe Vos en Eva de Bruijn (We Are Social Rebels), Dany Garland (projectleider zorgzame buurten Made en Roosendaal), Marcel Canoy (Hoogleraar VU gezondheidseconomie) en Jan Megens (Ministerie VWS) te hebben als waardevolle sparringpartners op de achtergrond.

En als laatste danken we de stuurgroep voor het vertrouwen en de vrijheid die het kernteam en buurtbewoners hebben gekregen.

Management samenvatting

Woonleefcirkel De Bogen is in februari 2024 gestart als pilot van Gemeente Valkenswaard, Valkenhof, Woningbelang en later Cordaad Welzijn. Het doel is een buurt waarin bewoners elkaar kennen, ondersteunen en prettig en zelfstandig oud kunnen worden. De werkwijze is gebaseerd op de *Routekaart van de buurtwoongroep*, ontwikkeld door Social Designers van 'We Are Social Rebels'. Daarnaast hebben we ons laten inspireren door gaandeweg te leren, de ABCD-methode (werken vanuit krachten in de buurt) en design thinking (doen, testen, bijschaven). Het kernteam vervulde hierbij de rol van aanjager en verbinder.

Resultaten en ontwikkelingen

In twee jaar tijd is een actieve en herkenbare Woonleefcirkel ontstaan. Het aanbod groeide naar meer dan 330 activiteiten per jaar, met ruim 2.800 deelnames. Activiteiten variëren van koffiemomenten, spelmiddagen en stoelyoga tot buurtsoep, cursussen en creatieve groepen. Deelnemersaantallen liggen gemiddeld tussen de 6 en 40 per activiteit, met uitschieters bij grotere initiatieven. Bewoners zijn bovendien steeds meer zelf initiatiefnemer: een groep zogeheten Buurtparels organiseert activiteiten en denkt mee over nieuwe ideeën.

Professionals uit de wijk – zoals wijkzorgteams, huisartsenpraktijken en welzijnswerk – weten de Woonleefcirkel steeds beter te vinden. Zij verwijzen vaker door en zien de Woonleefcirkel als een waardevolle aanvulling op het voorliggend veld. Communicatie verloopt via buurtberichten, e-mails en social media en bereikt vrijwel alle bewoners van De Bogen.

Effecten op de buurt

Uit evaluaties en bewonersgesprekken blijkt dat de Woonleefcirkel bijdraagt aan:

- Meer ontmoeting en minder eenzaamheid
- Grotere sociale cohesie en veiligheidsgevoel
- Meer eigen regie en zingeving, vooral bij vrijwilligers en actieve deelnemers
- Versterking van informele steun en betere aansluiting tussen bewoners en professionals

Hoewel een volledige maatschappelijke kosten-batenanalyse ontbreekt, wijzen alle signalen op positieve effecten: meer vroegsignalering, lichtere ondersteuning en minder druk op formele zorg. De betrokkenheid is het sterkst bij bewoners die rondom de Bogen wonen in de leeftijd van 60 jaar en ouder. Jongere bewoners blijven lastiger te bereiken.

Geleerde lessen

1. Bewonersgedreven werken is cruciaal; de Woonleefcirkel kan niet top-down worden gebouwd.
2. Een doorlopende “motor” (kernteam + bewoners) is noodzakelijk voor continuïteit.

3. Klein starten en experimenteren werkt beter dan langdurig plannen.
4. Een vaste, laagdrempelige ontmoetingsplek blijkt essentieel; de huidige opties zijn onvoldoende stabiel.
5. Structurele samenwerking met professionals vraagt tijd en herhaling.
6. De benodigde inzet voor kernteamleden was in de praktijk lastig te realiseren. Inzet van projectleider was groter dan oorspronkelijk voorzien.

Conclusie en aanbevelingen

De pilot toont overtuigend aan dat de Woonleefcirkel een waardevolle en effectieve manier is om sociale samenhang te versterken en bewoners langer prettig en zelfstandig te laten wonen. De basis staat stevig en verdient voortzetting.

Aanbevolen wordt om vanaf maart 2026 te investeren in:

- Structurele voortzetting van de Woonleefcirkel;
- Een stabiele organisatievorm met een continue “motor”;
- Een vaste, herkenbare ontmoetingsplek in de buurt;
- Versterking van de samenwerking met professionals;
- Voortzetting van monitoring en evaluatie;
- Bewuste inzet op het bereiken van niet-betrokken bewoners en jongere bewoners.

1. Het Project

Het project 'Woonleefcirkel De Bogen' is een initiatief van Gemeente Valkenswaard, Valkenhof, Woningbelang en (later) Cordaad Welzijn. In februari 2024 is gestart met het project dat minimaal 5 jaar zal duren. De samenwerkingsovereenkomst is getekend voor 2 jaar. Na die 2 jaar wordt de opdracht met de stuurgroep geëvalueerd en waar nodig bijgesteld (of afgerond).

1.1 Aanleiding

We worden allemaal ouder en blijven ook langer gezond. De (dubbele) vergrijzing geeft een enorme druk op de kwaliteit en capaciteit van de zorg. Mensen willen en/of moeten zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Hoe kunnen we als gemeenschap blijven zorgen dat dat kan? Ook het tekort aan (starters-)woningen en de stijging en complexiteit van probleemsituaties in de wijken, neemt toe. Als we niets doen, dreigt er een groeiende groep mensen tussen wal en schip te vallen. Eenzaamheid en armoede ligt op de loer. Door het creëren van sterke, inclusieve en aantrekkelijke wijken/buurtten/gemeenschappen, kan de kwaliteit, toegankelijkheid, leefbaarheid en betaalbaarheid ervan de komende generaties geborgd worden.

1.2 De Opdracht

In 2024 is de Woonleefcirkel gestart met de volgende opdracht: Ontwikkel een Woonleefcirkel (WLC) in de buurt rondom De Bogen waarbij vanuit een *living lab* optimale omstandigheden ontstaan, gericht op 'oud worden en jezelf blijven' en de potentie hebben voor de (permanente) doorontwikkeling van een sterke inclusieve wijk waarin jonge en oudere inwoners elkaar versterken en ondersteunen.

1. Implementeer de visie van een Woonleefcirkel in een straal van 300 m rondom De Bogen aan de hand van de thema's
  - passend en zelfstandig wonen
  - zorgen voor elkaar
  - samenleven en ontmoeten
2. Zorg voor zichtbaarheid in de wijk en werk vanuit community gedachte met de bewoners van en initiatieven in de wijk.
3. Voer een nulmeting uit bij de start van de pilot en herhaal deze na 6, 12 en 24 maanden

1.3 Betrokkenen

Belanghebbenden/deelnemers: inwoners en organisaties in de buurt rondom De Bogen.

Opdrachtgever: Stuurgroep Woonleefcirkels, bestaande uit Bram Bots (wethouder Gemeente Valkenswaard), Petra de Regt (lid Raad van Bestuur Valkenhof), Maarten Meulepas (directeur-bestuurder Woningbelang)

Kernteam: Klaartje van Daal (Woningbelang), Rosanne Roxs (Valkenhof), Anique van der Leegte (Gemeente Valkenswaard, sinds april 2025, eerder was Leon Schols betrokken.) en Björn Roos (Cordaad Welzijn, sinds juni 2025)

Projectleider: Christel Niesten-Verdonck

Verdere betrokkenen: organisaties met werkgebied in de Woonleefcirkel en omliggende belanghebbende partijen.

1.4 Gewenste opbrengsten

Vanuit de betrokken partijen zijn de volgende doelen en gewenste opbrengsten uitgesproken:

Woningbelang	Sociale cohesie. Proeftuin. Netwerk verbreden. Goed contact en een constructieve samenwerking met huurders zorgt op de lange termijn voor minder kosten.
Gemeente Valkenswaard	Beter aansluiten bij wat er al is, vanuit onderop. Integrale aanpak. Diverse doelgroepen aanspreken en activeren. Eigenaarschap en energie in de buurt. Drempel verlagen naar gemeentelijke diensten of hulp.
Valkenhof	Inzicht in zinvolle daginvulling. Aanbieden/leveren zorg in de WLC (formeel en informeel). Toename zelfredzaamheid en inzet eigen netwerk (schijf van 5).

1.5 Investing

Onderstaande tabel geeft het beschikbare budget weer ten behoeve van het project.

	2024	2025
Budget	€50.000 + €13.431,48 (projectleider) Gedeeld door 3 organisaties	€50.000 + Circa €14.000 (projectleider) Gedeeld door 3 organisaties
Uren	3 kernteamleden x 8 u p/w 1 projectleider x 4 u p/w	4 kernteamleden x 8 u p/w 1 projectleider x 4 u p/w

1.6 Metingen succesfactoren

Wanneer is een Woonleefcirkel een succes en hoe meten we dit? Hiervoor zijn de volgende meetbare resultaten gedefinieerd:

1. Ervaren positieve gezondheid. Het idee is dat de ervaren positieve gezondheid toeneemt.
2. Verdeling tussen vitale en minder vitale bewoners (aan de hand van demografische gegevens). Het idee is dat de verdeling tussen vitale en minder vitale bewoners gelijk blijft.
3. Aantal activiteiten en events (het aantal events, de buurtparticipatie en de cohesie in kaart brengen). Het idee is dat er meer buurtparticipatie en cohesie in de buurt komt, wanneer er meer georganiseerd wordt.
4. Zorgvraag (aan de hand wachtlijst verpleeghuis, meer VPT's, minder inzet zorg-FTE per client, verandering in aantal crisisopnames, minder aanvraag WMO). Het idee is dat er minder zorgvragen komen en minder crisissituaties in de zorg.
5. Mindset 'oud worden en jezelf blijven in Valkenswaard' (aan de hand van een vragenlijst over de visie op oud worden en jezelf kunnen blijven). Het idee is dat de mindset positief verandert, waardoor er meer gezamenlijke verantwoordelijkheid gevoeld wordt.

2. Werkwijze/methode

Met de opdracht in de hand, begon het kernteam met de vooraf bepaalde werkwijzen aan de hand van drie thema's:

- Passend en zelfstandig wonen
- Zorgen voor elkaar
- Samenleven & ontmoeten.

Uit de praktijk leerden we al snel dat deze thema's vooral hielpen als theoretisch kader op de achtergrond. Wanneer we deze thema's met de bewoners bespraken, leverde dat weinig belangstelling of interactie op. Vanuit andere zorgzame buurten en tijdens bewonersavonden merkten we dat deze thema's te abstract en beleidsmatig zijn. Daarom hebben we er al snel voor gekozen om de wensen en behoeften van bewoners als uitgangspunt te gebruiken. We werken nu vanuit datgene wat leeft in de buurt. De thema's lieten en laten we nog steeds op de achtergrond meelopen.

Om richting te geven aan de inzet van het kernteam, hebben we een beroep gedaan op de routekaart van 'We Are Social Rebels'. Dit adviesbureau van Social Designers heeft een stappenplan ontwikkeld voor het oprichten van een buurtwoongroep. Via hen konden we ook ervaringen uitwisselen met andere initiatiefnemers. Daarnaast hebben we ons laten inspireren door het volgende gedachtegoed:

- **Asset Based Community Development (ABCD-methode):** letterlijk: 'op bezit gebaseerde gemeenschapontwikkeling'. Hierbij vertrek je vanuit de kracht buurtbewoners, waar zijn ze goed in, wat ze leuk en belangrijk vinden. Daarnaast wordt gekeken welke verbindingen er al liggen in de buurt/wijk. Mensen verbinden zich met elkaar op basis van gedeelde interesses en intrinsieke motivatie. Wanneer die krachten aangewakkerd en gefaciliteerd worden, ontstaat een sterke gemeenschap.
- **Design thinking:** Design thinking is een mensgerichte, interactieve aanpak voor probleemoplossing en innovatie. Het richt zich op het diep begrijpen van de gebruiker en het creëren van waarde door middel van empathie, ideevorming, prototyping en testen. Het proces omvat het centraal stellen van de ervaring van de klant en het ontwikkelen van oplossingen die aan hun behoeften voldoen, vaak in samenwerking met de eindgebruiker. Kortom, design thinking is een manier om klantgerichte ervaringen en innovatieve oplossingen te creëren.

- **4 fases van Vilans in domein overstijgend werken;**

Starten met het stimuleren van sociale cohesie, hieruit ontstaat wederkerigheid, daaruit volgt opbouw van gemeenschapskracht met als resultaat een verlaging van druk op zorg.

3. Wat hebben we gedaan?

In verschillende bewonersbijeenkomsten zijn we samen met de bewoners aan de slag gegaan. Wat willen ze? Wat zouden ze leuk vinden? Wat voor acties en activiteiten zouden iets kunnen toevoegen aan de buurt? Al snel stonden er enkele actieve bewoners op en samen met nog meer vrijwilligers uit de buurt, kunnen we inmiddels spreken van een actieve Woonleefcirkel waarin van alles te doen is.

Daarnaast hebben we actief samenwerking gezocht met professionals en hun organisaties die werkzaam zijn in de Woonleefcirkel (o.a GGZ, huisartsenpraktijken, wijkzorgteams, zorgtrajectbegeleiders, wijkagent). Middels werkbijeenkomsten probeerden we de initiatieven en wensen van inwoners te koppelen aan hun professionele blik en hun ervaringen. Daardoor ontstonden enkele intensievere samenwerkingen.

Bovenal zijn we gaan DOEN! Simpelweg aan de slag gaan en zo ervaren wat werkt en wat niet, wat slaat aan en wat niet, bijschaven en opnieuw proberen.

3.1 Keuzes vooraf

Voor de start van de pilot is er onderzoek gedaan naar de meest geschikte buurt voor de ontwikkeling van een Woonleefcirkel. Vanuit data analyse, beoordeling van aanwezige kritische succesfactoren en gesprekken met stakeholders is de buurt rondom De Bogen uitgekozen. De Bogen liet ten opzichten van andere buurten op allerlei gebieden (o.a. woningaanbod in sociale huursector, aanwezigheid 24/7 uren zorg, aanwezigheid maatschappelijke voorzieningen) een betere score zien. Vanuit gesprekken bij andere zorgzame buurten is destijds voorgesteld om een cirkel van 300 meter rondom De Bogen vast stellen als gebied.

Vanuit dit advies hebben Gemeente Valkenswaard, Valkenhof en Woningbelang de handen in een geslagen voor het pilotproject Woonleefcirkel De Bogen. Na een half jaar ervaarde het kernteam het gemis van een opbouwwerkers waarna Cordaad alsnog is aangesloten in het kernteam en als agendalid van de stuurgroep tot 28 februari 2026.

3.2 Activiteiten acties en events

Op initiatief van het kernteam zijn bij de start van de pilot diverse events en bijeenkomsten georganiseerd om buurtbewoners kennis te laten maken met het doel en de visie van de Woonleefcirkel. De daaruit opgehaalde wensen en behoeften hebben uiteindelijk geleid tot 332 activiteiten, eenmalige en repeterende, met in totaal circa 2850 deelnemers. Daarbij hebben er 26 eenmalige activiteiten plaats gevonden met in totaal circa 360 deelnemers. Met 67 professionals kwamen we circa 5 maal bij elkaar. Voor die periode waren er zelden tot geen activiteiten voor een door de buurt.

Met de buurtberichten (buurtkrantje), e-mails, maandelijkse persberichten, de Facebookgroep en de Whatsapp-Community bereikte de Woonleefcirkel de hele buurt (circa 1250 adressen). De Woonleefcirkel heeft voor een sterkte toename gezorgd van activiteiten en verbindende ontmoetingen voor buurtbewoners. Daarnaast hebben al deze activiteiten weer geleid tot meer samenwerking en ambities vanuit de buurtbewoners. Dit heeft begin november 2025 geresulteerd in een concept-jaarkalender voor 2026, zie bijlage 2. In bijlage 3 wordt een gedetailleerd overzicht weergegeven van activiteiten en bijeenkomsten gedurende de periode van 28 februari 2024 tot 30 november 2025.

3.2 Methode metingen

Het meten van financiële effecten van een Woonleefcirkel is een uitdagende kwestie gebleken. Vragen als: *‘Wat is de maatschappelijke impact? Waar vallen de kosten en de baten? Wat is het effect op de zorgvraag? Wat is de Social Return On Investment (SROI) van Woonleefcirkel De Bogen?’* blijken niet eenvoudig te beantwoorden. Ook na overleg met andere zorgzame buurten, blijkt het meten van de maatschappelijke impact in harde cijfers een lastige opdracht. Een conclusie trekken over lagere zorgkosten en hiervoor bewijs leveren lijkt haast onmogelijk, tenzij je een identieke buurt zonder Woonleefcirkel zou vergelijken.

Om een geloofwaardige maatschappelijke kosten-baten-analyse te maken van de Woonleefcirkel, zou een extern bureau ingeschakeld kunnen worden, maar dat kost tijd en geld. Binnen de Woonleefcirkel is daarom ervoor gekozen om aan de hand van eigen metingen en interviews een zo duidelijk mogelijk beeld te laten zien van welke positieve effecten de Woonleefcirkel heeft op de samenleving.

Bij de start van de Woonleefcirkel is besloten om bij 0, 6, 12 en 24 maanden een enquête te houden onder bewoners. Al snel werd duidelijk dat een meting na 6 maanden te snel was om significante resultaten te kunnen laten zien. Er is besloten om die meting niet uit te voeren. Wel zijn er een 0-meting en 12 maanden-meting gedaan. De 24-maandenmeting is vervroegd naar 20 maanden, om de resultaten daarvan op te kunnen nemen in dit adviesrapport.

Naast de enquêtes zijn na 12 maanden en na 20 maanden ook uitgebreide interviews gehouden met de actieve bewoners binnen de Woonleefcirkel. Hierbij zijn zowel de uitvoerende bewoners (Buurtparels, vrijwilligers), als de ‘consumerende’ bewoners (mensen die graag meedoen en gebruik maken van de activiteiten/inzet binnen de Woonleefcirkel) bevraagd. Wat betekent de Woonleefcirkel voor hen? Waarom doen ze mee, zoals ze meedoen? En hoe zien ze de toekomst van de Woonleefcirkel?

Om deze kwalitatieve metingen verder te onderbouwen, zijn we op zoek gegaan naar de cijfers. Omdat het CBS gebruik maakt van een andere wijk- en buurtindeling dat de kleine Woonleefcirkel groot is, zijn we afhankelijk van gemeentelijke cijfers. Deze zijn niet zo uitgebreid als het CBS biedt, maar geven wel een kwantitatief overzicht van de demografie in de Woonleefcirkel.

4. Wat levert het op?

Bij de start van Woonleefcirkel De Bogen hebben we beoogde resultaten geformuleerd. Deze beoogde resultaten zijn gebruikt om te meten wat het effect is van de Woonleefcirkel en in welke mate deze heeft bijgedragen aan het vooraf beoogde doel. Uit onderzoeken in andere zorgzame buurten blijkt dat deze maatschappelijke meerwaarde leveren door het verbeteren van welzijn, het vergroten van sociale cohesie en het verlagen van zorgkosten. Deze onderzoeken en SROI-case studies (Social Return On Investment) laten zien dat investeringen in buurtgerichte ondersteuning substantieel kunnen renderen, zowel financieel als sociaal. ^(2 3 4 5 en bijlage 1)

4.1 Positieve ervaringen

Allereerst heeft het kernteam de onderlinge samenwerking als ontzettend waardevol ervaren. We werken fijn samen en dit project gaf ons veel mogelijkheden door het concept 'learning by doing'. Door samen te mogen pionieren, hebben we zelfs persoonlijke groei kunnen bewerkstelligen. Het mandaat en de vrijheid die we vanuit de stuurgroep hebben mogen ervaren, is hier ook debet aan. Door niet over elk dubbeltje verantwoording te hoeven afleggen, konden we proberen en samen met de bewoners leren wat wel en niet werkt. Dat vroeg ook zeker wat van de stuurgroep: zij hebben zich steeds flexibeler opgesteld en we zijn blij dat we hen dat vertrouwen hebben kunnen geven, zodat ook zij konden meebewegen met de ontwikkelingen.

Dat onze Woonleefcirkel een bijzonder project is, mochten we ook ervaren door de uitgebreide interesse ervoor vanuit de gemeenteraad en het Ministerie van VWS. Daarnaast bleef het ook in de buurt zelf niet stil. Dit project heeft een intensieve samenwerking teweeggebracht tussen bewoners, Cultuurcentrum Carolus en Boeienswaard. Daarmee staan deze partijen ineens nog meer midden in hun eigen buurt en zijn ze onderdeel geworden van die buurt. Ook partijen die meer individueel met inwoners aan de slag zijn binnen de Woonleefcirkel, gebruiken de Woonleefcirkel steeds intensiever. POH'ers van de huisartsenpraktijken in de Woonleefcirkel en ook Zorgtrajectbegeleiders zetten de Woonleefcirkel in binnen hun dagelijkse praktijk. Daarmee is de Woonleefcirkel een schakel geworden in het voorliggend veld.

---

² [Ondersteuning zorgzame gemeenschappen loont financieel](#)

³ [Fijne en veilige buurt draagt bij aan vertrouwen in eigen gezondheid - PONT Zorg&Sociaal](#)

⁴ [SROI Eijsden: €6 winst per euro investering | ZorgSaamWonen](#)

⁵ [Eindrapportage-SROIs-Leyden-Academy-door-Vita-Valley-okt-2025-gecomprimeerd.pdf](#)

Als laatste zijn we ontzettend trots op de Buurtparels: een tiental buurtbewoners die vanuit intrinsieke motivatie en heel veel enthousiasme de handschoen hebben opgepakt. Zij zijn de grote aanjager van vele projecten, activiteiten en initiatieven in de Woonleefcirkel. Tijdens de laatste buurtbijeenkomst hebben ze zelfs het initiatief genomen voor een jaarkalender voor 2026. Hiermee hopen ze continuïteit in de activiteiten te borgen en het enthousiasme van alle buurtbewoners te behouden en uit te breiden.

4.2 Geleerde lessen

Wat hebben we met z'n allen geleerd door dit project? Gedeeltelijk zijn dit zaken die we op voorhand al aan zagen komen en die bevestigd werden, maar bovenal zijn het dingen die gaandeweg boven kwamen drijven. De vrijheid en dus mogelijkheden om te kunnen pionieren, hebben ervoor gezorgd dat we deze zaken kunnen meegeven voor een vervolg binnen en buiten dit project.

De uitvoering van het project vereist een 'ecosysteem benadering'. Geen project met een concreet doel en een helder stappenplan (SMART), maar een complex netwerk van belangen en stakeholders en een dynamisch, levend werkgebied. Gemeenschapsgevoel ontstaat immers meestal op kleine schaal, op straatniveau. Aan het begin van het project zien we dat mensen wel naar elkaar omzien, maar in heel beperkte omvang zoals binnen een straat of binnen een clubje burens. Dat is ook te zien in de enquêteresultaten: het contact met directe burens en de mogelijkheden om elkaar te helpen, worden gedurende de hele pilot met ongeveer een 7,5 beoordeeld. Het leggen van een perfecte cirkel rondom De Bogen geeft bovendien ook een kunstmatige grens. In de praktijk liggen buurtgrenzen meer vanuit gevoel en cohesie, waarbij 'doorgaande wegen' als de Eindhovenseweg in de praktijk een echte grens van de buurt zijn. Wellicht kunnen we zelfs stellen dat een straal van 300 meter van die kunstmatige cirkel, sowieso te groot is voor een Woonleefcirkel.

Uitdaging in de uitvoering van het project was daarnaast het ontbreken van bestaande sociale infrastructures zoals een school, een wijkcommissie of een centrale ontmoetingsplek. Zeker het gemis van die ontmoetingsplek maakte deze locatie een uitdaging. En hoewel Carolus voorziet in een ruimte voor ontmoetingen en activiteiten, ontbreekt de continuïteit. Na 1,5 jaar lopen we tegen beschikbaarheid (en capaciteitsbeperkingen) van Carolus aan. Er gaat hierdoor veel tijd op aan schakelen, schuiven en inschikken. Alternatieven worden onderzocht maar zijn er vooralsnog niet.

Het ontbreken van een wijkcommissie of soortgelijk orgaan, geeft ook kansen. Er is daarmee immers een ‘blanco blad’ dat beschreven kan worden. We kunnen hierdoor gericht inspelen op wat een kleinere groep inwoners aan wensen en behoeften heeft. De Woonleefcirkel is kleiner qua inwoneraantallen dan de meeste wijken in de gemeente Valkenswaard. Tegelijkertijd komt hiermee ook het belangrijkste spanningsveld binnen deze pilot aan het licht: van bovenaf stimuleren dat het van onderop komt, kost tijd. Iedere buurt is anders en buurtbewoners bepalen het tempo, want we kunnen en willen niet dwingen. Ze moeten intrinsiek gemotiveerd zijn. We hebben onderschat dat het opstarten van een beginnende zorgzame buurt veel langer duurt en intensiever is, dan de doorontwikkeling van een actieve buurt tot een Woonleefcirkel.

Om die intrinsieke motivatie van buurtbewoners aan te wakkeren, is een motor nodig die aanjaagt, opschud en faciliteert. In het begin vraagt dit veel tijd van het kernteam bij de organisatie en opstart van initiatieven. Na 1,5 is er een verschuiving merkbaar waarbij buurtbewoners meer initiëren en organiseren en het kernteam meer faciliteert en ondersteunt. Dit is ook het moment in de pilot dat de gemeentelijke betrokkenheid van Sociaal Domein naar Wijkgericht Werken is gegaan en het moment dat Cordaad is aangesloten. Hierdoor werden de andere kernteamleden ook getriggerd om meer faciliterend dan initiërend te werk te gaan.

We sluiten niet uit dat er altijd een motor nodig zal zijn die deze rol op zich neemt. Dit wil zeker niet zeggen dat die motor een partij als de gemeente, de woningbouwvereniging of de zorginstelling moet zijn. Binnen deze Woonleefcirkel zijn het inmiddels de Buurtparels die zelf initiatieven bedenken en uitwerken. Ondersteuning van professionals is daarbij wel blijvend nodig. Met die ondersteuning wordt immers continuïteit en een constante schakel tussen buurt & professionele organisaties geborgd.

De insteek ‘eerst doen en dan pas denken’ blijkt perfect te passen bij een pilot als deze: eerst doen en uitproberen en daarna pas in detail uitdenken en bijschaven. De organisatie van nieuwe activiteiten in een buurt met verschillende mensen, achtergronden en organisatietalenten, kan leiden tot veel overleg en discussie. Door initiatieven juist klein te houden, ‘ijzer te smeden als het heet is’, te testen en daarna bijschaven, zien bewoners meteen resultaat en dat vergroot hun enthousiasme en eigenaarschap. Als je dit niet doet, duurt het vaak te lang voordat initiatieven ontplooiën, is de kracht weggezaakt of ebben de ideeën zelfs helemaal weg. Tegelijkertijd hebben we geleerd dat ‘snel oppakken’ ook kan betekenen dat we dingen meteen terugleggen in de buurt. Laat die kleine ongemakken toe en observeer. Die situatie van ongemak in de buurt zorgt ervoor dat buurtbewoners zelf initiatief nemen en daardoor nog meer eigenaarschap ervaren. Het vraagt souplesse en zorgvuldigheid om te kiezen wanneer je dus wel of juist niet iets doet.

Vanuit het professionele netwerk blijkt dat het best wat tijd kost om een Woonleefcirkel te omarmen binnen de dagelijkse praktijk. Wanneer alle stakeholders in de buurt prioriteit kunnen geven aan het bouwen van een zorgzame buurt, zouden er grotere stappen gemaakt worden. Stakeholders zoals wijkverpleging, WMO, jongerenwerk, wijkagent, geestelijke gezondheidszorg, HAP, ondernemers, etc zien meerwaarde in de Woonleefcirkel, maar zien het nu nog als een bijzaak. Hierdoor ontbreekt intrinsieke motivatie om echt bij te dragen en wordt er alleen bijgedragen als er tijd over is. Dit maakt de realisatie van een samenwerkmethode een traag proces.

Als laatste kunnen we stellen dat het kernteam met veel energie en enthousiasme aan het project is begonnen, maar dat de beoogde inzet van 8 uur in de week inzet per kernteamlid niet realistisch is, wanneer andere werkzaamheden geen ruimte maken voor Woonleefcirkel-werkzaamheden. Daardoor werd nog extra duidelijk dat onafhankelijke projectondersteuning noodzakelijk is. Bovendien vraagt een project als dit ontzettend veel flexibiliteit van kernteamleden, waarbij ze zowel vanuit visie als vanuit ‘handen uit de mouwen’-aanpak werken. De ene dag stimuleer je de strategische beweging vanuit de Woonleefcirkel in eigen organisatie, de andere dag schenk je soep in met de buurvrouw. En dat kan niet zomaar iedereen.

4.3 Resultaten

Ondanks dat we weinig kwantitatieve cijfers kunnen overleggen, denken we zeker te kunnen laten zien dat deze Woonleefcirkel doet waarvoor het bedoeld is. We combineren de cijfers met de beoordelingen uit de *Enquête 0-12-20*, de enquête die is afgenomen aan het begin van de pilot, na 12 maanden en na 20 maanden Woonleefcirkel de Bogen. Deze enquêteresultaten zijn te vinden in bijlage 4.

4.3.1 Netwerk dichtbij

Uit de gemeentelijke data hebben we kunnen (en mogen) destilleren dat er een kleine 1800 bewoners in de Woonleefcirkel zijn, waarvan ruim 48% man en bijna 52% vrouw. Verder is de verdeling in leeftijdscategorieën zoals in de volgende tabel.

	Aantal totaal	Percentage totaal	Aantal vrouw	Aantal man
0 - 9 jaar	83	5%	40	43
10 - 19 jaar	69	4%	35	34
20 - 29 jaar	280	16%	148	132
30 - 39 jaar	223	12%	97	126

40 - 49 jaar	151	8%	61	90
50 - 59 jaar	192	11%	79	113
60 - 69 jaar	229	13%	123	106
70 - 79 jaar	278	15%	162	116
80 - 89 jaar	234	13%	141	93
90 - 99 jaar	55	3%	41	14
TOTAAL	1.794		927	867

In deze tabel valt op dat bijna de helft van de mensen in de Woonleefcirkel, 44%, ouder is dan 60 jaar. Van die 44% zijn is de verhouding man-vrouw 2 staat tot 3. In de leeftijdscategorie 80+ is die verhouding zelfs 1 staat tot 2. Ook valt op dat slechts een kleine 10% van de inwoners kinderen zijn in de leeftijd van 0-19 jaar. En als laatste opvallende in deze cijfers: De kinderen zijn in evenwicht qua man-vrouw-verhouding. Tussen de 20-29 jaar is het ook redelijk gelijk, maar vanaf 30-59 zijn de mannen duidelijk in de meerderheid en vanaf 60 jaar draait dat 180 graden om.

We weten uit onze overzichten van actieve deelnemers aan de Woonleefcirkel, dat het vooral de èchte ouderen voelen zich sterk verbonden met de Woonleefcirkel. Daar vinden we ook hoogstwaarschijnlijk veel alleenstaanden met behoefte aan een sociaal netwerk dicht bij huis. Buurtbewoners in de leeftijd van 60+ zijn vaker vrijwilliger en de doelgroep jonger dan 50 jaar blijft lastig te bereiken.

Met een aantal bewoners van de Woonleefcirkel zijn uitgebreide interviews gehouden over hun ervaringen in en met de Woonleefcirkel. Een significant beeld geeft dit niet, maar het laat wel zien welke ervaringen er zijn en wat dat voor individuen betekent. De interviews zijn gehouden met actieve bewoners (zij die activiteiten/initiatieven organiseren en/of ondersteunen tijdens uitvoering) en met bewoners die 'consumenten' (aanwezig zijn, deelnemen aan activiteiten). Voor de eerste groep biedt de Woonleefcirkel een zinvolle invulling aan de dag. Zo stelde een vrijwilliger dat ze, sinds haar actieve deelname, meer energie heeft. Het feit dat ze weer afspraken heeft in haar agenda en gewaardeerd wordt voor haar hulp bij activiteiten, zorgt voor een prettig dagritme en meer energie om aan de dag te beginnen.

Ook de sociale cohesie in de buurt wordt groter. Dat betekent niet dat men de deur bij elkaar plat loopt, maar de laagdrempeligheid van 'koffie of lunch om de hoek' zorgt wel voor meer bekend zijn bij elkaar. Uit de *Enquete 0-12-20* blijkt dit ook: vooraf werd de verbondenheid met de buurt beoordeeld met een 5,5. Nu met de Woonleefcirkel is dat cijfer gestegen naar een 7,8 en kunnen we zeggen dat bijna iedereen de buurt een voldoende geeft. Zo stelde een echtpaar met stiekem een best bloeiend sociaal leven, dat de Woonleefcirkel juist de verrijking dichtbij huis was. Voor de Woonleefcirkel voelden ze zich niet echt thuis in hun nieuwe appartement, in het voor hen nieuwe complex. De Woonleefcirkel zorgde ervoor dat ze nu veel meer burens kennen. Vooral het feit dat ze letterlijk daar aan kunnen en durven kloppen bij een noodsituatie (en niet iemand verder weg moeten bellen), omdat ze elkaar kennen, geeft dit echtpaar een veilig gevoel. Ze voelen zich inmiddels veel meer thuis in de buurt.

Bovenstaande informatie brengt ons tot de volgende conclusies:

- Minder eenzaamheid door meer ontmoetingen en informele steun.
- Verbeterd mentaal welzijn door hogere verbondenheid, veiligheid en sociale controle.
- Vergroting van eigen regie en participatie door buurt initiatieven en laagdrempelige ondersteuning.

4.3.2 Vitaliteit

Bij de opdracht hebben we onszelf tot doel gesteld om de vitaliteit van de bewoners te meten en te bekijken of een Woonleefcirkel bijdraagt aan die vitaliteit. We kunnen over de resultaten kort zijn: die hebben we niet, simpelweg omdat het niet gemeten is. We realiseerden ons namelijk dat vitaliteit van zoveel factoren afhankelijk is, dat eventuele verbetering niet persé toe te schrijven is aan een Woonleefcirkel. Want hoe bepaal je of iemand vitaal is? Kwantitatieve parameters kunnen een heel eind komen als het gaat om gemeten gezondheid, maar wanneer ben je vitaal?

4.3.3 Zorgvraag en Zorgkosten

Vooralsnog kunnen maar weinig geïnterviewden aangeven of hun zorgvraag echt omlaag gaat, dan wel uitgesteld wordt. Een enkeling heeft het idee dat ze in het afgelopen jaar minder bij de huisarts zijn geweest, en dat schrijven ze deels zeker toe aan de Woonleefcirkel, maar niet alleen maar aan de Woonleefcirkel. Wel zijn er initiatieven gerealiseerd om beweging te stimuleren en die worden als zeer positief ervaren.

Verder kunnen we vooralsnog niet stellen dat er meer of minder crisissituaties zijn geweest sinds de Woonleefcirkel, maar het feit dat men meer nabijheid en bekendheid in de eigen buurt ervaart, kan een gevoel van veiligheid stimuleren en dat kan zeker preventief werken. (Als in: als je bang bent om te vallen omdat er dan niemand is om je te helpen, maakt je krampachtiger in je bewegingen en dat verhoogt de kans om te vallen.)

Ondanks dat de harde cijfers (nog) niks laten zien in een lagere zorgvraag vanuit de gehele buurt, weten we uit onderzoek naar soortgelijke initiatieven dat dit wel degelijk het geval zal zijn. Dit is echter niet na 2 jaar te stellen, die tijd is simpelweg te kort. Toch denken we de volgende conclusies te mogen trekken op basis van individuele gesprekken met bewoners en data uit wetenschappelijk onderzoek:

1. Preventie van zwaardere zorgvraag door vroege signalering en informele hulp.
2. Gezonder gedrag (meer bewegen, gezondere leefstijl) door buurtgerichte interventies zoals stoelyoga
3. Minder crisissituaties door sociale nabijheid en steun.

5. Advies vervolg Woonleefcirkel De Bogen

We vallen met de deur in huis: buurtbewoners en kernteamleden adviseren de stuurgroep om door te gaan met de Woonleefcirkel!

We zien dat er genoeg kracht en initiatief in de buurt zit en dat dit al op kleine schaal heel positieve veranderingen laat zien. Twee jaar is te kort om een betrouwbaar beeld van de 'SROI in WLC De Bogen' te laten zien. Sterker nog, misschien is een paar jaar langer nog steeds te weinig om significante resultaten te genereren. Te meer ook omdat die resultaten aan zoveel meer factoren onderhevig zijn dan alleen aan het bestaan van de Woonleefcirkel. Wat onderzoeken in andere zorgzame buurten wel laten zien, is dat het laten ontstaan en faciliteren van die zorgzame buurt rendeert. Hoeveel verschilt per plek, maar het levert altijd meer op dan dat het kost. Niet alleen in euro's, maar zeker ook in sociaal-maatschappelijke verbeteringen.

In het begin van de Woonleefcirkel opereerde het Kernteam echt als een aanjager, een initiator van activiteiten. Buurtbewoners konden aangeven wat ze wilden en dan regelde het kernteam dat. In de loop van het tweede jaar Woonleefcirkel begon dat te kantelen. Buurtbewoners kwamen steeds vaker met initiatieven, waarbij ze zelf al van alles hadden geregeld en alleen nog wat randzaken gefaciliteerd wilden krijgen. De regie bij de verschillende activiteiten ligt steeds meer bij de bewoners zelf en het Kernteam helpt op aanvraag. Dat is een beweging die we voort willen en moeten zetten. De Woonleefcirkel moet steeds met van en voor de bewoners worden.

Dat betekent niet dat er geen professionele ondersteuning meer nodig is. Er zijn immers grenzen aan wat een vrijwilliger kan en wil doen. Soms zijn taken te zwaar, te ingewikkeld of te gevoelig om door een vrijwilliger op te laten pakken. Betaalde krachten kunnen veel waarde toevoegen. Ze zorgen voor dagelijkse continuïteit in de uitvoering, helpen vrijwilligers en leggen de verbinding met formele instanties en organisaties. Dat geeft rust en versterkt de samenwerking binnen en buiten de gemeenschap.⁶ Voor de toekomst zouden we dan ook toe willen werken naar een stabiel bestuur van buurtbewoners voor de Woonleefcirkel. Dit bestuur kan volledig zelfstandig opereren of misschien wel als bijzondere werkgroep binnen een ander sociaal-maatschappelijk orgaan, als een wijkcommissie. In beide gevallen is ondersteuning van een professional, bv een wijknetwerker, essentieel.

---

⁶ Uit: Vilans, *In het hart van de gemeenschap*, handreiking juli 2025, pag 18

Let op, dit is echt toekomstmuziek. Voorlopig is het bestaan van het Kernteam voor Woonleefcirkel de Bogen onontbeerlijk. We realiseren ons dat een dergelijke structuur laten ontstaan en ondersteunen, meer tijd gaat kosten dan we nu hebben gehad. We merken immers dat de betrokken bewoners nu vooral ‘doeners’ zijn: mensen die ideeën hebben en die tot uitvoer brengen, goed te zien in de door hen opgestelde jaarkalender 2026. (zie bijlag 1) We hebben nog geen mensen gevonden die hier overkoepelend de kar willen trekken. Om dat vorm te geven, is voorlopig nog steeds inzet vanuit het kernteam nodig en zullen we geduld moeten hebben. Geef de bewoners tijd om zich langzaam in zo’n informeel systeem goed te organiseren. Daar zullen we de komende tijd zeker meer op in zetten.

5.1 Aanbeveling 2026 en verder

De algemene aanbeveling luidt als volgt: Structureel doorgaan met de Woonleefcirkel en deze verankeren. Dit hebben we opgedeeld in zes concrete aanbevolen acties.

1. Maak de Woonleefcirkel een structureel onderdeel van het lokale beleid en wijkgericht werken. De Woonleefcirkel heeft bewezen dat zij bijdraagt aan preventie, gezondheid, participatie en leefbaarheid. De pilotfase toont dat de aanpak werkt en dat de vraag in de buurt groot is. Structurele financiering en bestuurlijke verankering zijn noodzakelijk om deze resultaten te behouden en uit te bouwen. Voor 2026 adviseren we eenzelfde investering van middelen, namelijk € 50.000,-.

2. Investeer in een stabiele “motor” (professionals + bewoners). Er blijft een professionele basis nodig voor het ondersteunen en versterken van bewonersinitiatieven, het onderhouden van netwerken met professionals en het aanjagen van nieuwe activiteiten. Hiermee borgen we samen continuïteit en kwaliteit. Deze motor moet dus niet incidenteel worden ingericht, maar structureel en duidelijk gepositioneerd. Op basis van de werkelijke inzet in tijd in 2025 van het kernteam, adviseren we 4-6 uur per week voor en 10-12 uur voor een projectleider.

3. Zorg voor een vaste, herkenbare ontmoetingsplek in de wijk. Een Woonleefcirkel kan alleen groeien wanneer bewoners weten waar ze altijd terecht kunnen. Een laagdrempelige ruimte bevordert ontmoeting, zichtbaarheid en spontaniteit. Dit is een randvoorwaarde voor verdere ontwikkeling. We adviseren dan ook om naast de bestaande samenwerking met Carolus, de mogelijkheden uit te breiden.

4. Versterk de samenwerking met zorg- en welzijnsprofessionals. Hoewel deze verbinding is gegroeid, is deze nog niet vanzelfsprekend. Door structurele afspraken, gezamenlijke casuïstiek en regelmatige aanwezigheid in de wijk, kan de Woonleefcirkel nog beter functioneren als preventief fundament onder formele zorg. Zorg dus voor een sterke lobby bij maatschappelijke organisaties in de Woonleefcirkel die leidt tot meer prioriteit bij medewerkers werkzaam in de Woonleefcirkel.

5. Blijf monitoren en leren. Om maatschappelijke effecten nog beter zichtbaar te maken, wordt geadviseerd om monitoring te continueren en waar nodig te professionaliseren, bijvoorbeeld door externe ondersteuning bij maatschappelijke kosten-batenanalyse. Samenwerken met een data-analist gespecialiseerd in SROI voor zorgzame buurten, bevelen we daarom aan.

6. Richt een strategie in op het bereiken van bredere doelgroepen. De Woonleefcirkel is sterk in verbinding met ouderen woonachtig in en rondom De Bogen. Buurtbewoners in verder gelegen straten, jongeren en gezinnen blijven achter. De impact is daarmee nog op kleine schaal. Buurtbewoners voelen zich op kleine schaal meer verbonden met elkaar. Er zijn buurtbewoners die niet aangesloten zijn en geen verschil ervaren. Meer gerichte interventies voor nog niet aangesloten buurtbewoners, communicatie en samenwerking met scholen, sport- en jeugdwerk, kunnen de impact van de Woonleefcirkel verbreden en kan de Woonleefcirkel meer generatie-overstijgend maken.

5.2 Conclusie

Samengevat kunnen we stellen dat de Woonleefcirkel werkt, waarde toevoegt en toekomstbestendig is. De aanbeveling is daarom om de Woonleefcirkel structureel te continueren, te versterken en te verankeren, zodat zij een vanzelfsprekend onderdeel wordt van een sterke, zorgzame en verbonden wijk.

Bijlage 1: Bronnenlijst Wetenschappelijk Bewijs – Zorgzame Buurten

Centraal Bureau voor de Statistiek. (z.d.). Bevolkingspiramide. Centraal Bureau Voor de Statistiek.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/bevolkingspiramide>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (z.d.-b). *Ouderen*. Centraal Bureau Voor de Statistiek.

<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/leeftijd/ouderen>

Chuang, Y., Chuang, K., & Yang, T. (2013). Social cohesion matters in health. *International Journal For Equity in Health*, 12(1), 87. <https://doi.org/10.1186/1475-9276-12-87>

Cramm, J. M., Van Dijk, H. M., & Nieboer, A. P. (2013). Het belang van sociale cohesie en sociaal

kapitaal in de buurt voor het welzijn van ouderen. *Tijdschrift Voor Gerontologie en Geriatrie*; 44: 50–58.

Eenzaamheid | Leeftijd en geslacht. (z.d.). Volksgezondheid en Zorg.

<https://www.vzinfo.nl/eenzaamheid/leeftijd-en-geslacht>

Ferlander, S. (2007). The Importance of Different Forms of Social Capital for Health. *Acta Sociologica*, 50(2), 115–128. <https://www.jstor.org/stable/20459987>

Huygen, A., & De Meere, F. (2008). De invloed en effecten van sociale samenhang: Verslag van een

literatuurverkenning. *Verwey-Jonker Instituut*.

Institute for Positive Health & LKCA. (2023). *Kunst als (ver)wondermiddel: Over de inzet van actieve*

cultuurparticipatie voor Positieve Gezondheid in de eerstelijnszorg.

Institute for Positive Health. (2024, 6 maart). *Wat is het?* <https://www.iph.nl/positieve-gezondheid/wat-is-het/>

iPractice. (2024, 3 januari). *Gevolgen en Complicaties bij een Depressie | iPractice*.

<https://ipractice.nl/klachten/depressie/gevolgen/>

Kaplan, G. A., Syme, L., & Salonen, J. (1988). Social Connections Mortality From All Causes and From

Cardiovascular Disease: Prospective Evidence from Eastern Finland. *ResearchGate*, 128(2). <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.aje.a114977>

OECD. (z.d.). *Share of people with social support: by age group % of population aged 15+* [Dataset].

<https://www.oecd.org/en/data/indicators/social-support.html?oecdcontrol-ebcd119283-chartId=0d4acf983d&oecdcontrol-0ad85c6bab-var1=NLD>

Ranglijsten | Aandoeningen op basis van ziektelast (in DALY's). (z.d.). Volksgezondheid en Zorg.

<https://www.vzinfo.nl/ranglijsten/aandoeningen-op-basis-van-ziektelast>

Ranglijsten | Welke aandoeningen leiden tot het grootste verlies van gezonde levensjaren? (z.d.).

Volksgezondheid en Zorg. <https://www.vzinfo.nl/ranglijsten/aandoeningen-op-basis-van-verlies-gezonde-levensjaren>

The positive shift. (z.d.). Google Books.

https://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=HxRbDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT8&dq=positive+minds+et+and+health&ots=IMZ_W0mffM&sig=zFDeu0M3kRDCP6L5cTlzgp4oFyQ

Trend angst- of depressiegevoelens naar geslacht 2010-2023: 18 jaar en ouder. (z.d.). [Dataset]. In

Mentale gezondheid | Mentale problemen. Volksgezondheid en Zorg. <https://www.vzinfo.nl/mentale-gezondheid/mentale-problemen>

Veltman, E. (2020, 3 september). De invloed van depressie op de levensverwachting. *De Jonge Psychiater*. <https://dejongepsychiater.nl/onderzoek/klinisch/de-invloed-van-depressie-op-de-levensverwachting/>

Vyncke, V., Willems, S., Buffel, T., Verté, D., & Peersman, W. (2010). Sociaal kapitaal en gezondheid.

CORE. <https://api.core.ac.uk/oai/oai:archive.ugent.be:1065516>

VZinfo, Volksgezondheid en Zorg. (z.d.). Ranglijst uitgaven langdurige zorg naar diagnosegroep 2019

[Dataset]. In *Kosten van ziekten | Samenvatting*. <https://www.vzinfo.nl/kosten-van-ziekten/samenvatting>

WijZijn & TWB. (z.d.). Uitgangspunten 'Zorgzame Buurt West-Brabant'.

World Health Organisation -Europe. (2003). *Social determinants of health: The solid facts. Second*

edition (ISBN 92 890 1371 0).

Bijlage 2: Concept jaarkalender 2026

Jaarkalender 2026 Woonkerfkerk De Bogen			
and	Concept jaarkalender activiteiten	Locatie	Door:
eember 2025	Reeds geplande activiteit/initiatief		
	Ingebracht initiatief		
eember 2025	Stoelgym met Myra		Annelies, Diny en Christel
	Verwendag Wereld: 17-12	Wedert	Christel en Gerdi
	Filmmiddagen voor kinderen		Bjorn en Linda
	Samen zingen		Annelies, Christel, CMD
	Sinterklaas bezoek		
	Kerstboom buiten		
	Optreden theatergroep Buitengewoon		Ellen en Christel
	Avond geschiedenis centrum		Ria en Christel (Heerikunskring)
	Inlooppiddagen met diverse activiteiten voor jong en oud	Bogen/Haagacker	Annelies, Elise (en Christel)
	Oliebollen nieuwjaarsstreffen		
ruari 2026	Q&A with the grey		Club Goud, Rosanne, Ankie Christel
	Prins Carnaval op bezoek (14 feb t/m 17 feb?)		Danielle?
	Silent disco voor jong en oud		Elise, Ankie
mrt 2026	Bloemzaadjes actie		Marie-José en Danielle
	4* Samenwerkbijsenkomst		
2026	NL Doet 14+15 maart		
	Passelieren zoeken	Don Boscopark (samen met Geenhoven?)	
	Moederdag 10 mei		
2026	Buurthuistestival 17 mei		Antique, Danielle en ....
	Vrijmarkt/Garagesale		
2026	Pukkulin wilde bloemen		
	1 x p een Open Podium		
ustus 2026	5* samenwerkbijsenkomst		
	Zomermarkt	Plantsoen rondom Bogen	Elise, Ankie met ...
tember 2026	Burendag		
eember 2026	Bloemencorso		
	Drone show		
eember 2026	6* samenwerkbijsenkomst		
eember 2026	Fancy Fair		
	Sinterklaas op bezoek		

Bijlage 3: Overzicht activiteiten en bijeenkomsten gedurende de periode van 28 februari 2024 tot 30 november 2025

	periode	periode	periode
	Vóór maart 2024	April 2024 t/m Maart 2025	Start WLC t/m 1 december
Aantal terugkerende activiteiten/contactmomenten voor de buurt:			
wekelijks	0	1x Rummikub: 6 (x 30wk =180) 1x Jokeren: 6 (x 30 wk =180) 1x Sjoelen: 1 (x 30wk = 30)	1x Rummikub: 6 (x 65 wk = 390) 1x Jokeren: .. 6 (x 65 wk = 390) 1x Sjoelen: 2 (x 65 wk = 130) 2x stoelyoga: 18 (x 11 wk =198) 1x Klik en tik 5 (x 30 wk) = 150)
Tweewekelijks	0	1x koffie inloop: 15 (x 12wk =180) 1x handwerk: 8 (x 6wk = 48)	1x koffie inloop: 18 (x42 wk = 756) 1x handwerk: 8 (x 36wk = 288) 1x buurtsoep: 20 (x 5 = 100)
Maandelijks	0	0	1x Kookgroep: 0 1x Bloemschikken 2 (x3 wk = 6)
jaarlijks	1x olieballen: 50	1x Burendag heeldebuurtbakt: 100 1x Samenwerkbijeenkomst: 42 1x Nieuwjaarsbijeenkomst: 70 1x buurt in bloei: 60	1x Burendagheeldebuurtbakt: 100 1x Samenwerkbijeenkomst: 42 1x Nieuwjaarsbijeenkomst: 70 1x buurt in bloei: 60 1x Burendag+buurtinbloei: 40 3x samenwerkbijeenkomst: 85 1x zomermarkt: 40
Totaal aantal activiteiten/bijeenkomsten	1	112	332
Totaal aantal deelnemers	50	890 (waarvan circa 308 unieke deelnemers)	2845 deelnemers

	Periode	periode	periode
	Vóór maart 2024	April 2024 t/m Maart 2025	Start WLC t/m 1 december
Aantal eenmalige activiteiten/ initiatieven voor de buurt:			
Verbindende initiatieven	0	1x Schilderworkshop:0 3x Fotografie:5	1x Schilderworkshop:0 3x Fotografie:5 10x minicursus klussen:16 2x Repaircafé: 30 1x Zonnebloemactie: 35 2x Samen naar de film: 10 1x Bijeenkomst verward gedrag: 15 1x bijeenkomst opvoeden: 1 1x Vogelverschrikkersfv: 3 1x slagwerk eenzaamheid: 10
Presentatie bijeenkomst	0	1x Pre-kick-off: 180 1x Kick-off: 45	1x Pre-kick-off: 180 1x Kick-off: 45 1x bijeenkomst buurtparels: 8
Totaal aantal activiteiten/bijeenkomsten	0	6	26
Totaal aantal deelnemers	0	230 (waarvan 230 unieke)	358

	periode	periode	periode
	Vóór maart 2024	April 2024 t/m Maart 2025	Start WLC t/m 1 december
Aantal overige bijeenkomsten:			
Aantal netwerk bijeenkomsten	0	2x Profs achter de voordeur:25	1x Ministerie VWS: 11 1x Gemeenteraad:16 3x Profs achter de voordeur:40
Totaal aantal deelnemers	0	25	67

	periode	periode	periode
Aantallen bereik d.m.v. buurtcommunicatie			
Aantal adressen hard copy nieuwsbericht	0	3x Buurtbericht: 1.250 (=3.750)	5x Buurtbericht: 1.250 (=6250)
Aantal e-mailadressen bewoners	0	Unieke e-mail adressen: 77	Unieke e-mail adressen: 90
Aantal leden Facebookgroep	0	Leden: 26	Leden:59
Whatsapp community	0	0	In oprichting

Bijlage 4: Overzicht enquêteresultaten

Let op: De enquête rond 20 maanden, T=2, heeft nog niet voldoende respondenten om een representatief beeld te geven. Deze enquête loopt daarom nog langer door om hier toch een betrouwbaar beeld te kunnen geven.

	T=0 (49 respondenten)	T=1 (31 respondenten)	Voorlopige T=2* (10 respondenten)
Welk cijfer geef je het contact met je directe buurtgenoten?	7,7 86% van de buurtbewoners beoordeelt het contact met de buurt met een 6 of hoger.	7,6 90% van de buurtbewoners beoordeelt het contact met de buurt met een 6 of hoger.	8,7
Welk cijfer geef je de manier waarop jij en je directe buurtgenoten voor elkaar klaarstaan?	7,6 84% beoordeelt dit met een 6 of hoger.	7,4 87% beoordeelt dit met een 6 of hoger	8,1
Hoe sterk voel je je onderdeel van de buurt de Bogen?	5,5 58% van de buurtbewoners beoordeelt dit met een 6 of hoger.	7,0 94% van de buurtbewoners beoordeelt dit met een 6 of hoger	7,3
Hoe tevreden ben je over het aantal activiteiten georganiseerd voor en door de buurt?	5,2 48% beoordeelt dit met een 6 of hoger	7,2 90% beoordeelt dit met een 6 of hoger	7,8
Hoe beoordeel je dit (samenkomen met buurtgenoten)?	7,3 81% beoordeelt deze contactmomenten als positief met een 6 of hoger	7,3 87% beoordeelt deze contactmomenten als positief met een 6 of hoger	7,8
In hoeverre kun je oud(er) worden in je buurt (rondom De Bogen)?	7,9 88% beoordeeld de WLC als een goede plek om oud te worden	7,4 87% beoordeeld de WLC als een goede plek om oud te worden	7,1
Plekken waar men samenkomt	Voornamelijk alleen op straat (brievenbus/ hond uitlaten), er weinig georganiseerd wordt, ontbreken centrale ontmoetingsplek, op straatniveau wel intensief (straatborrel en verjaardagen)	Opvallend: veel ontmoetingen bij Carolus en De bogen door activiteiten vanuit WLC	
Hoe belangrijk vind je het dat de Gemeente, Woningbelang en Valkenhof na de pilot (februari 2026) doorgaan met de Woonleefcirkel? (1 ster = zeer onbelangrijk ..... 10 sterren = zeer belangrijk)			8,8